

Dana Hučková

**Post-ideologické návraty k ideológii
v slovenskej literatúre po roku 1989
/ Post-ideological return to ideology in the Slovak literature after 1989**

Аннотация: В статье речь идет о словацкой литературе после «нежной» революции 1989 г., основных тенденциях ее развития. Отмечается преемственность творчества писателей 1990-х гг. с прозой 1960-х гг., для которой характерны внимание к теме повседневной, частной жизни человека, малые литературные жанры и т. п. Вместе с тем в конце 1990-х – начале 2000-х гг. делается попытка обратиться к теме тоталитаризма, внутренней несвободы человека, с постидеологических позиций подойти к событиям истории. Особое внимание автор статьи уделяет произведениям Я. Йоганидеса, Л. Гренделя, И. Отченаша, П. Груза и др.

Ключевые слова: традиции, человек в истории, постидеология, моральная ответственность, постмодернизм, реализм

Abstract: The article deals with the Slovak literature after the «tender» revolution in 1989, the main tendencies of the development of the Slovak literature. The author marks continuity between the writers of the 1990 s. and the 1960 s., for whom were characterized by attention to everyday private life, interest to small literary genres etc. However, in the late 1990s – early 2000s. the attempt was made to investigate the topic of totalitarianism, of internal un-liberty of human, to approach to study of the events of history with post-ideological positions. Particular attention author pays the creative work of Ján Johánides, Lajos Grendel, Igor Otčenáš, Pavel Vilikovský, Pavel Hruz etc.

Key words: traditions, a person in history, post-ideology, moral responsibility, post-modernism, realism

Hoci v politickej a spoločenskej oblasti je namieste v súvislosti s rokom 1989 hovoriť o významnom prechode, medzníku či začiatku novej epochy, v literatúre «ponovembrová situácia bezprostredne neprinesla nové témy ani zmeny poetík» (V. Mikula)¹. Skôr ako o zlome sa dá hovoriť o presúvaní hodnotových vrstiev, o preskupovaní literárnych hodnôt. Literatúra potrebovala istý čas, aby na novú situáciu zareagovala – pretože jej prvé reakcie boli v podstate mimoliterárne a

¹ Mikula, Valér: *Slovník slovenských spisovateľov*. Praha: Libri, 1999, s. 32.

operatívne: spájali sa s naprávaním krívd a vytváraním nového, ideologických deformácií zbaveného obrazu.

Hneď na začiatku deväťdesiatych rokov došlo k prijatiu exilovej a samizdatovej tvorby, ktorá dovtedy stála mimo rámca oficiálnej literatúry – ibaže toto prijatie malo vo viacerých prípadoch aj svoje polemické pozadie. Začatý proces reintegrácie literárnych diel autorov z rôznych komunikačných okruhov (tzv. šuplíková literatúra, exil, disent, autori so zákazom publikovania), pričom išlo o autorov s nanajvýš odlišnými životnými skúsenosťami i názormi, však nie je krátkodobou záležitosťou. Ako na to upozornil Peter Zajac, «tento proces bude pravdepodobne trvať do tej doby, než sa na literárnej scéne objaví generácia pohybujúca sa v pluralitnom priestore so spoločnými hodnotovými kritériami»². Do domáceho literárneho kontextu boli v rámci tohto reintegračného procesu zaraďovaní rozliční autori – tak žijúci, ako aj nežijúci: výberovo možno spomenúť mená Juraj Špitzer, Ivan Kupec, Vlado Bednár, Dušan Kužel, Janko Silan, Valentin Beniak, Pavol Strauss (autori píšuci, ale vzhľadom na spoločenské pomery nepublikujúci); Dominik Tatarka, Ivan Kadlečík, Milan Šimečka, Martin Šimečka, Hana Ponická, Oleg Pastier, Miroslav Kusý (disent), Rudolf Dilong, Mikuláš Šprinc, Karol Strmeň, Jozef Cíger-Hronský, Pavol Hrtus Jurina, Leopold Lahola, Jaroslava Blažková, Ladislav Mňačko, Irena Brežná, Dušan Šimko (exil) atď. No pokiaľ jedni boli do literatúry zaraďovaní, iní – v rámci prehodnotenia – v novej situácii strácali kredit. To sa týkalo najmä autorov spätých s obdobiem schematismu z konca štyridsiatych a päťdesiatych rokov 20. storočia, ktorých nová interpretácia znamenala presun od ideologických požiadaviek k umeleckým a estetickým hodnotám.

Kontinuita

Dominantnou generáciou v deväťdesiatych rokoch sa stali autori, ktorých začiatky boli spojené s literárnou situáciou prvej polovice šesťdesiatych rokov. Pre toto obdobie boli príznačné odklon od veľkých prozaických foriem a následný žánrový presun k poviedke a novele, prenesenie pozornosti od človeka verejného na človeka súkromného, tematický príklon ku každodennosti, k existenciálnej analýze, prienik intímno-citových problémov, detabuizácia, prehĺbenie vnútornej sociálnosti. Viacerí autori z tejto silnej generácie odmietli v sedemdesiatych a osemdesiatych rokoch účasť na ideologických konštruktoch a vonkajšiu totalitu neprijali. Práve pre nich sa prvá polovica deväťdesiatych rokov stala obdobiem aktívnej publikačnej prezentácie. Ide najmä o spisovateľov ako **Ján Johanides**, **Rudolf Sloboda**, **Pavel Vilikovský**, **Pavel Hruz**, **Dušan Dušek**, **Dušan Mitana**, **Alta Vášová**. Priraduje sa k nim i **Stanislav Rakús**, ktorý síce oneskorene debutoval až v druhej polovici sedemdesiatych rokov, no v osemdesiatych rokoch sa takisto z ideových dôvodov v oblasti umeleckej literatúry úplne odmlčal a nová situácia pre neho znamenala prozaický návrat. A tiež **Lajos Grendel**, ich

² Zajac, Peter: *Slovenská literatúra deväťdesiatych rokov v obrysoch*. In: *Host*, roč. 17, 2001, č. 5, s. 80.

generačný spolupútnik, po maďarsky píšuci, na Slovensku žijúci spisovateľ, ktorý sa do slovenského literárneho kontextu zaraďuje sprostredkovane prostredníctvom slovenských prekladov.

Nedôvera voči ideológii

V tvorbe uvedených autorov po roku 1989 veľmi silno rezonujú témy totality a vnútornej slobody jednotlivca. Keďže je im však všetkým vlastná nedôvera voči ideológii vo všetkých jej podobách, vo svojich dielach sústredene spochybňujú a relativizujú ideologický výklad sveta, popierajú jeho absolútnosť. Vo svojich prózach sa vzťahujú ku konkrétnemu človeku – k malému človeku vo veľkých dejinách, v regionálnom slovenskom kontexte (J. Johanides, P. Hruz), ale aj v cudzine (P. Vilikovský) a tiež vo fiktívnych priestoroch (L. Grendel), pričom nastoľujú otázky existencie človeka v politickom systéme totalitnej spoločnosti, konfrontujú ich na jednej strane s ideou života v pravde, na druhej strane s post-totalitným rozpadom hodnôt. Pluralitný pohľad sa pre nich stáva jednou z podôb relativizácie dovtedajšej jedinej interpretácie sveta – v tomto rámci sa pohybujú medzi postmodernou brikolážou a realizmom.

Návraty k ideológii majú v slovenskej literatúre daného obdobia dve základné podoby. V tej prvej dominujú traumy histórie a analýza zla, tak spoločenského, systémového, ako aj osobného, individuálneho (J. Johanides: *Trestajúci zločin*, 1995; L. Grendel: *Masový hrob*, 1999; P. Vilikovský: *Vlastný životopis zla*, 2009), a to na línii od moralizátorského gesta cez parodickú intenciu po ironickú skepsu. V druhej skupine ide o ironizovanie oficiálnej interpretácie dejín, o ich persiflážny prepis (P. Hruz: *Hore pupkom, pupkom sveta*, 1998), či ich imitáciu (P. Vilikovský: *Silberputzen – Leštenie starého striebra*, 2006). Predmetom výsmechu je «desémantizovaný jazyk totalitnej ideológie» (P. Vilikovský)³, rovnako ako aj malosť, nacionalizmus a malomeštiacke myslenie (L. Grendel, P. Hruz).

Mravná zodpovednosť

Ján Johanides (1934–2008) vydal v rozpätí rokov 1991–2005 desať kníh, v ktorých sústredene rozvíjal svoje tematické konštanty naznačené už debutom *Súkromie* (1963): záujem o esenciálne problémy človeka (v dotyku s filozofiou existencie J.P. Sartra)⁴, tradičný rozpor privátne verzus verejné, poznamenanie rodinným príbehom, princíp citlivosti, komunikatívnosti, psychickej traumy. Charakteristické sú asociatívna poetika, štylistická vybrúsenosť a záľuba vo výtvarnom umení (v línii Hieronymus Bosch, Vincent Van Gogh, René Magritte). Emocionálne podložie Johanidesových diel tradične vytvárajú pocity strachu, neistoty, necitlivosti, úzkosti z poznania a bolesti zo sveta.

³ Darovec, Peter: *Pavel Vilikovský*. Bratislava: Kalligram, 2007, s. 111.

⁴ Pruškova, Zora: *Keď si tak spomeniem na šesťdesiate roky... (Niekoľko pohľadov na súčasnú slovenskú prózu)*. Bratislava: Proxy, 1994, s. 70.

Vyrovňavanie sa s ideológiou totalitnej spoločnosti je najširšie tematizované v troch knihách z deväťdesiatych rokov: *Trestajúci zločin* (1995), *Veliteľ jednotného uhla pohľadu* (1997) a *Dedičný červotoč* (1998), pričom všetky tri znamenajú metaforické odmietnutie totalitarizmu a súčasne vyrovnanie sa s jeho dedičstvom, s vedomím, že minulosť je v živote človeka stále prítomná – zanecháva stopy, ovplyvňuje postoje, zapadá do osudovej predurčenosti.

Kým *Trestajúci zločin* zachytáva obdobie od konca 2. svetovej vojny po súčasnosť, analyzujúc zlo doby (politické procesy v päťdesiatych rokoch) i zlo v konaní jednotlivého človeka⁵, *Veliteľ jednotného uhla pohľadu* sa posúva k literatúre súčasných dní, je to historicky ukotvená reakcia na aktuálnu dobu – obdobie deväťdesiatych rokov, kritika «komunistickej hrôzovlády», ktorá v spoločnosti naďalej prežíva aj po všetkých vonkajších zmenách.

Veliteľ jednotného uhla pohľadu je príbehom Ignáca L., stredoškolského profesora a úspešného spisovateľa, ktorý je odporcom komunizmu od čias, čo ho ako študenta nemčiny v polovici šesťdesiatych rokov vyhostili z východného Nemecka preto, že jeho divadelná hra s témou z babylonskej histórie signalizovala tajnej polícii Stasi znevažovanie socialistického režimu. Po rokoch ho na jednej z čitateľských besied obvinia z podvodu a vraždy. Samozvaným žalobcom je Ignácov spoluobčan z malého slovenského mestečka, podnikateľ, bývalý «eštebák, bonzák a fízel», ktorý sa aktuálne predstavuje ako tvorca a zástanca demokracie. Potrebu vysloviť osobné pripomienky v ňom vyvolal fakt, že spisovateľ Ignác vo svojom najnovšom románe «napáda naše formy privatizácie».

U Johanidesa však dej nie je určujúci, príbeh je u neho len akýmsi povinným základom, podloží existenciálnych, etických a estetických úvah, ozrejmiením tematizovaných pocitov strachu, neistoty, necitlivosti, úzkosti. Celok vytvára mozaika rôznorodých fragmentov, výsekov z minulosti, opisov reprodukcií výtvarných diel. Aj pohyb postáv v priestore má význam, akoby mal artikulovať potrebu rozbitia nehybnej štruktúry, ktorá dusí a zvierá. Symbolickým apelom na necitlivosť spoločnosti je napr. scéna s odrezaným uchom, pretože počúvať znamená u Johanidesa vnímať, precítiť, byť schopným účasti.

V próze *Dedičný červotoč*, ktorú autor charakterizoval ako «kroniku v poviedkach o tých zlých desaťročiach, keď sa ľuďom krivili morálne chrbtové kosti ako oblúky bambusových palíc»⁶, sa usiluje «pekne» písať o veciach «nepeknych» (t.j. o takých spôsoboch myslenia a správania, ktoré sú ideologicky neprijateľné, totalitné, prežitie, no ktoré sa však v nových podmienkach opätovne vzťahujú). Johanidesove postavy odmietajú totalitarizmus, robia tak však akosi skryte. Bez viditeľných problémov fungujú v štruktúrach, s ktorými vnútorne nesúhlasia: nie sú to rebeli, pretože im plne postačuje forma súkromného vnútorného dištancu, v zhode s autorovým presvedčením, že dôležitý nie je povrch, ale podstata.

⁵ Csiba, Karol: Rafinovaná analýza zločinov a trestov v prózach Jána Johanidesa (Zločin plachej lesbičky, Holomráz, *Trestajúci zločin*). In: *Slovenská literatúra*, 56, 2009, č. 5–6, s. 470–473.

⁶ Ján Johanides v rozhovore pre denník SME 4. 9. 1998.

Paródia prázdnoty

Lajos Grendel, autor, ktorý vždy dôsledne staval na «dôstojnosti samoty a nezávislosti», sa po ironickom, persiflážne osnovanom zobrazení Absurdistanu, t.j. krajiny reálneho socializmu v čase stability, prevratu a nového začiatku (*Einsteinove zvony – príbeh z Absurdistanu*, 1992, súbor esejí *Moja vlasť, Absurdistan*, 1999) a výbere z poviedok *Cudná správa z vrcholu sna* (v maďarčine 1992, v slovenčine 1998) sústredil na románové zachytenie slovenskej spoločnosti po páde komunistického režimu v románovej trilógii z fiktívneho mesta na južnom Slovensku s názvom New Hont, v ktorého názve sa spája univerzalizmus nového (new) s jedinečnosťou regionálnej tradície (historické územie Hont na slovensko-maďarskom pomedzí). Trilógiu tvoria romány *Kráľ Matej v New Honte* (2005), *Hromadný hrob pri New Honte* (2006, v maďarčine pod názvom *Masový hrob*, 1999) a *U nás doma, v New Honte* (2010).

Už prvá kniha cyklu presne vymedzuje podobu autorovej poetiky: *Kráľ Matej v New Honte* je aktuálnym spoločenským románom o dobe poznačenej striedaním ideológií a morálnych noriem – s jasnou prevahou satiricko-ironického, ba až groteskného plánu. Príbeh o zmenách v živote a myslení ľudí po roku 1989 zľahka absurdne demaskuje všadeprítomnú prázdnotu a odcudzenie, a to v odľahčenej forme sledu humorných epizód, komických výjavov, bizarných situačných zvrátov a ironických komentárov. Predmetom zosmiešnenia a ironizovania je predovšetkým ideologizovanie, no svoje sa ujde, bez akéhokoľvek moralizovania, aj hodnotovým posunom.

Dej románu je situovaný do prostredia fiktívneho malomesta New Hont niekde na južnom Slovensku. Tento topografický moment je rovnako kľúčový ako druhá dominantná línia románu – línia postáv. Prostredie predstavuje fenomén, ktorý sa stáva výrazom až istých psychologických daností: postavy sa so svojim životným priestorom plne identifikujú a podliehajú mu. New Hont je pritom iba «veľké prázdno, veľké nič, hrozitánska púšť». Je to mesto bez «pocitového historického názvu» a bez dejín, miesto, kde sa ľudia cítia zároveň doma aj cudzo: «V New Honte sa život javil ako jediná dlhá chvíľa, v ktorej sa nič nedeje, nanajvýš to, že ľudia naokolo sa rodia a umierajú. New Hont sa môže zmeniť tisícokrato, vždy je len obmenou tej istej prázdnoty».

Hlavnou a opakujúcou sa charakteristikou je prázdnota – vo význame prázdneho priestoru aj životnej ničoty, nebytia, bezobsažnosti. Jej rôzne podoby Grendel zachytáva cez súbežne rozvíjané a miestami sa prekrývajúce dva príbehy dvoch «stratených» existencií, z ktorých každá svojím spôsobom stojí na okraji spoločnosti. Prvým «hrdinom» je mladý Mišo Šiler, voľakedajší neúspešný básnik a dnešný nedbanlivý a ľahostajný pasák, ktorý to súhrou okolností, ako možnosť cesty k «slobodnému človeku», dotiahne až k ruskej mafii. Druhou hlavnou postavou je «úbohý starý blázon» Matej Kráľ, kedysi všemocný miestny komunistický funkcionár, ktorý so skupinou verných túži obnoviť staré poriadky. Kým Mišo Šiler sa aj doma cíti cudzo a stratený, Matej Kráľ blúdi a stráca sa

mentálne i fyzicky. Obaja majú svet svojich vlastných výmyslov, ibaže každý z nich celkom iného rázu. Dvojkoľajne stavaný príbeh doby však nemá ambíciu pôsobiť konfrontačne, skôr slúži na vedenie paralel a dvojakého významového plánu. Lepší stav vecí je a ostáva utópiou, «ved' práve z newhontskej perspektívy bolo hádam najlepšie vidno, že svet nie je hodný ani vhodný na spasenie». Miesto reformného optimizmu zaujal fatalizmus, zapálenie pre vec kolektívu nahradila individuálna ľahostajnosť. Pointou je trpké poznanie o «trvalej dočasnosti».

Grendelov pohľad na dobu, keď «svet sa stal nevyspytateľným a nepriateľským», v ktorej je všetko chaotické, nejasné, bizarné až groteskné, však nie je radikálne kritický, skôr ľudsky chápaný a zhovievavý. V tomto naladení pokračuje aj v ďalších častiach trilógie, ironicky atakujúc prázdnotu, stereotypnosť, podliehanie manipuláciám.

Prepisovanie dejín

Nový post-ideologický pohľad na dejiny široko využíva konštrukčný princíp brikoláže, keď sú do nového zmysluplného a funkčného celku pospájané pôvodne nesúrodé prvky, keď sa zámerne miešajú a striedajú rôzne literárne techniky. V hojnej miere sa tu využíva intertextovosť, v podobe alúzií a citácií z iných diel, zmyslom výpovede je paródia a sémantický posun.

Zhodou okolností vyšli v roku 1998 dve knihy s podobnou intenciou: **Pavel Hruz** (1941–2008), autor, ktorý bol od začiatku sedemdesiatych rokov občiansky i politicky diskriminovaný a do literatúry naplno vstúpil až v novej spoločensko-politickej situácii, vydal persiflážne osnovanú knihu *Hore pupkom, pupkom sveta*. A **Igor Otčenáš**, debutant zo začiatku deväťdesiatych rokov (debutoval zbierkou poviedok *Kristove šoky*, 1991) vydal v žánri alternatívnych dejín knihu s názvom *Keby... Rýchle dejiny budúcnosti Slovenska*.

Knihu *Hore pupkom, pupkom sveta* poňal **Pavel Hruz** ako travestiu a persifláž súčasne. Charakterizuje ju «vedomé a priznané využitie pôdorysu viacerých žánrových schém»⁷, pričom zdanlivo rôznorodé texty sú spojené do jednotného celku. Protagonistami jednotlivých poviedok, ktoré zobrazujú dejiny v ich smiešnosti aj krutosti, sú reálne historické osobnosti aj fiktívne, literárne, legendické postavy, tak významné (Marcus Aurelius, franský kupec Samo, Paracelsus, K. Gottwald, N.S. Chruščov, Babrak Karmal), ako aj celkom bezvýznamné. Hruz s ľahkosťou a zároveň so znepokojením znevažuje a zosmiešňuje dejinnosť, vysmieva sa z tradovaného dejinného heroizmu, porovnávajúc ho s banálnou každodennosťou. Svoju «históriu» umiestňuje na konkrétne miesto, do konkrétneho priestoru svojho vlastného regiónu, ktorým je okolie stredo-slovenského mesta Banská Bystrica. Je to pupok sveta, «srdce Slovenska a Európy», čím sa Hruz vysmieva z aktuálnych dobových slovenských diskusií, kde je stred Európy... Ako konštatoval Hruzov monografista V. Barborík, «Hruz vozvýšenú, kultúrou etablovanú a spoločnosťou akceptovanú štylizáciu nahrádza

⁷ Barborík, Vladimír: *Pavel Hruz*. Bratislava: Kalligram, 2000, s. 122.

štylizáciou nízkou, burlesknou, fraškovitou», pričom výsledkom jeho postupu je «skepsa voči poznávacím možnostiam literatúry»⁸.

Alternatívny scenár slovenských dejín 20. storočia, keby sa nestalo to, čo sa stalo, nájde čitateľ v knihe *Keby... Rýchle dejiny budúcnosti Slovenska* od **Igora Otčenáša**. Základom karikatúry je v nej prepisovanie histórie a súčasne aktualizácia na pomery deväťdesiatych rokov. Historickú porážku nacizmu Otčenáš nahradil Hitlerovým Večným Víťazstvom a v rámci mystifikácie ironizoval mýtus národnej histórie. V široko rozohranej sémantickej hre sa miešajú reálie s fikciou, vytvára sa nová realita, ktorá na to, aby ideologicky dosvedčila svoju legitimitu, zdánlivo potrebuje «oficiálny» zápis. Otčenáš preto svoju alternatívu zastrešuje vedeckou (učebnicovou) kvázi serióznosťou, volí si jazyk odborného textu. Mystifikuje, vytvára fikciu, ktorej účelom je čitateľovi predostrieť možnosť inej skutočnosti, než v akej žije, ktorá ho môže na jednej strane potešiť, no na druhej i podesiť nezhodou vymyslenej skutočnosti so skutočnosťou reálnou. Žiadne jeho tvrdenie si však nenárokuje na absolútnu platnosť, základným kritériom je všetko prestupujúca relativnosť.

Človek v dejinách

Post-ideologické návraty k ideológii sú dôležitou témou aj pre iných než len vyššie spomenutých autorov, a to naprieč rôznymi generáciami. Aj oni prednostne vychádzajú zo spochybňovania a relativizovania doterajších výkladov, pričom sa tak deje v rámci rôznych konceptov. Ako konštrukčné východisko pri zachytávaní obrazu doby poznačenej ideologickými deformáciami sa uplatnili napr. rozprávanie totožného príbehu z hľadiska viacerých postáv (Jana Juráňová: *Orodovnice*, 2006 – s poznámkou na okraj, že Jana Juráňová sa k téme ideológií vracia opakovane, vo svojich vlastných prózach, no aj napr. v knihe rozhovorov s Agnešou Kalinovou *Mojich 7 životov* (2012), viacnásobné uchopovanie jednej témy v plynutí času (Dušan Šimko: *Gubbio*, 2009), rozprávanie z hľadiska detského rozprávača (Irena Brežná: *Na slepačích krídlach*, 2007; Lubo Dobrovoda: *Ja, malkáč*, 2005, *Ja, veľkáč*, 2008; Milan Zelinka: *Teta Anula*, 2007) či najnovšie výpravné «ságy» postihujúce dlhšie časové obdobie: spoločensko-historické romány Pavla Rankova *Stalo sa prvého septembra* (2008), s časovým záberom 1938–1968, ako pokus o výpravné epické postihnutie dejinných peripetií 20. storočia cez príbeh trojice priateľov a ich spoločnej lásky, a *Matky* (2011), príbeh slovenskej ženy väznenej v ruskom Gulagu, s presahom do aktuálnej súčasnosti, a tiež napr. Petra Krištúfka *Dom hluchého*, (2012), ktorý má takisto ambíciu previesť «čitateľa dejinami Slovenska od tridsiatych po deväťdesiate roky 20. storočia», v podobe sondy, «ako sa dá pozerať na osud človeka, ktorý sa narodil v 30. rokoch a prežil niekoľko režimov».

Návrat k veľkým príbehom

⁸ Barborík, Vladimír: *Pavel Hruš*. Bratislava: Kalligram, 2000, s. 124.

Aj naostatok menované knihy dosvedčujú, že slovenská literatúra po roku 1989 nerezigovala na veľké príbehy, skôr sa k nim po počiatočnom hľadaní opätovne vrátila. Spoločným základom nových veľkých rozprávání sa stalo dedičstvo ideológie a vyrovnávanie sa s ním.

Literatúra

Barborík, Vladimír: Pamäťou proti dejinám. (Štruktúra spomínania: poznámky ku knihe Jána Roznera Noc po fronte). In: *Romboid*, 2010, č. 9, s. 73–79.

Barborík, Vladimír: *Pavel Hríz*. Bratislava : Kalligram, 2000.

Csiba, Karol: Rafinovaná analýza zločinov a trestov v prózach Jána Johanidesa (Zločin plachej lesbičky, Holomráz, Trestajúci zločin). In: *Slovenská literatúra*, roč. 56, 2009, č. 5–6, s. 470–473.

Darovec, Peter: *Pavel Vilikovský*. Bratislava: Kalligram, 2007.

Mikula, Valér: «Červené» päťdesiate v «zlatých» šesťdesiatych. In: *Romboid*, roč. 39, 2004, č. 1, s. 36–45.

Pruškova, Zora: *Keď si tak spomeniem na šesťdesiate roky... (Niekoľko pohľadov na súčasnú slovenskú prózu)*. Bratislava: Proxy, 1994.

Slovník slovenských spisovateľov. Praha: Libri, 1999.

Součková, Marta: *P(r)ózy po roku 1989*. Bratislava: Ars Poetica, 2009.

Taranenková, Ivana. Možnosti pamäti. K situácii autobiografického písania v súčasnej slovenskej próze. In: *Romboid*, 2010, č. 9, s.25–27.

Zajac, Peter: Slovenská literatúra deväťdesiatych rokov v obrysoch. In: *Host*, roč. 17, 2001, č. 5, s. 79–86.

Сведения об авторе:

Дана Гучкова,
директор Института словацкой литературы
Словацкой Академии Наук
(Братислава)

Сфера научных интересов Д. Гучковой –
словацкая литература рубежа XIX–XX вв., а также современный литературный процесс.

Она автор многочисленных статей на эту тему,
монографического труда о словацком модерне (2009).

Ее внимание привлекают проблемы восприятия
России и русской культуры в Словакии («Образ России и русской культуры в словацком
обществе
на рубеже XIX–XX вв.», 2013).

Dana Hučková,
Ústav slovenskej literatúry
Slovenská akadémia vied Bratislava

Dana Guchkova,

Director of the Institute of Slovak Literature
Slovak Academy of Sciences
(Bratislava)

The research interests of D. Guchkova – are the Slovak literature
of the the border of XIX–XX centuries and contemporary literary process.
She is the author of numerous articles on this topic, and the monographic work
about Slovak Modern (2009).

Her attention was drawn to the problems of perception of
Russia and Russian culture in Slovakia
(«The image of Russia and Russian culture in the Slovak society
on the border of XIX–XX centuries», 2013)